

Udskriftsdato: 21. december 2025

KEN nr 9280 af 03/01/2002 (Historisk)

Ankestyrelsens principafgørelse C-1-02 om magtanvendelse - demens - flytning mellem plejehjem - flytning fra særlig psykiatrisk afdeling til somatisk afdeling - uden samtykke

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: J.nr.: 360005-01

Ankestyrelsens principafgørelse C-1-02 om magtanvendelse - demens - flytning mellem plejehjem - flytning fra særlig psykiatrisk afdeling til somatisk afdeling - uden samtykke

Resume:

Betingelserne for flytning af en dement kvinde fra en særlig gerontopsykiatrisk afdeling på et plejehjem til en somatisk afdeling på et andet plejehjem - eller eventuelt på samme plejehjem - var ikke opfyldt, idet det ikke var absolut påkrævet for at hun kunne få den nødvendige hjælp. Der var ikke dokumenteret en tilstrækkelig reel risiko for at kvinden udsatte sig for alvorlig personskade ved at forblive i den nuværende plejhjemsbolig. Den nødvendige hjælp, som kvinden havde behov for, kunne fortsat gennemføres i denne bolig.

Ankestyrelsen var opmærksom på, at kvinden i sin nuværende tilstand - hvor hun var indadvendt og frygtsom - havde problemer med at klare det urolige og støjende miljø på den gerontopsykiatriske afdeling samt at personalets beskyttelse af hende ved at skærme hende på hendes værelse kunne medføre tab af træning og socialt samvær. Disse forhold var imidlertid ikke tilstrækkelige til at lovens betingelse om at udsætte sig for alvorlig personskade var opfyldt.

Love:

Lov om social service - lovbekendtgørelse nr. 844 af 24. september 2001 - § 109, § 109e og § 109g

Lov om social service - lovbekendtgørelse nr. 979 af 1. oktober 2008 - § 129, stk. 1 og § 131, stk. 1

Vejledninger:

Socialministeriets vejledning nr. 201 af 16. december 1999 om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten overfor voksne, servicelovens § 67 a og kapitel 21 - kapitel 12

Sagsfremstilling:

Sagen drejede sig om en 63 årig kvinde, som led af demens af Alzheimer-typen. Der var ved CT-scanning konstateret hjernesvind og følger efter flere blodpropper. I juni 1999 flyttede hun til et plejehjem P, hvor kommunen havde en særlig gerontopsykiatrisk afdeling for demente med særlige pleje- og omsorgsbehov. Hun var da voldsom motorisk urolig og havde balanceproblemer og ufrivillige bevægelser.

Kommunen indstillede den 7. september 2001 til nævnet, at kvinden blev overflyttet fra den særlige gerontopsykiatriske afdeling på plejehjemmet P til en ordinær plejeplads uden dennes samtykke. Det var oplyst, at hendes tilstand på tidspunktet for visitation til plejehjemmet var karakteriseret ved at hun kunne gå, men havde en tendens til at falde, samt at hun var udpræget ekstrovert reagerende, hvilket indikerede, at hun på det tidspunkt havde brug for den særlige type omsorg og tilsyn som den særlige afdeling kunne tilbyde. Optagelse i den særlige boform var berettiget og relevant, da den fandt sted.

Imidlertid havde kvindens tilstand ændret sig meget. Hun var nu en introvert og frygtsom person. Hun var impressiv og ekspressiv afatisk, hvilket betød at hun havde svært ved at udtrykke sig verbalt og forstå hvad der blev sagt. Dertil kom at hun var agnostisk, idet hun havde svært ved at opfatte og forstå hvad der foregik i miljøet omkring hende. Glimtvis opfattede hun dog klart, hvad der foregik omkring hende, men disse glimt var dels få, og dels kunne det ikke umiddelbart ses på hende, om hun nu opfattede, hvad

der blev sagt. Endelig var hun apraktisk, hvilket betød, at hun havde brug for praktisk hjælp til alt (af- og påklædning, personlig hygiejne, toiletbesøg, spisning m.m.).

Det forhold, at kvinden nu var en stiltærdig og indadvendt person, bevirkede at hun adskilte sig markant fra de øvrige beboere på afdelingen, idet disse var typiske udadreagerende demente personer. Dette førte til, at afdelingen var karakteriseret ved megen støj, uro og uforudsigelighed. Der indtrådte med jævne mellemrum voldsomme episoder, som ikke kunne afværges fordi de ikke kunne forudsiges. Afdelingen var derfor til stadighed præget af støj og uro. Når disse episoder indtrådte blev hun bange, hvilket viste sig ved, at hun blev pibende og klynkende. For at beskytte hende måtte personalet derfor jævnligt isolere hende på hendes værelse, hvilket førte til at hun blev udelukket fra socialt samvær og træning i terapien. Konsekvensen var, at hun blev isoleret og ikke fik den omsorg, tryghed og træning, som ville kunne bidrage til at vedligeholde hendes færdigheder og i det hele taget give hende en større livskvalitet.

Det var i forlængelse heraf kommunens opfattelse at kvinden ville få et større udbytte af at blive optaget i en ordinær plejeplads, hvor hun lettere ville kunne integreres i plejehjemmets almindeligt forekommende aktiviteter og de terapitilbud, der blev udbudt. Det var ligeledes kommunens forventning, at en ordinær plejeplads ville være den mest egnede boform for hende fremover, men at boformen selvfølgelig til stadighed var under vurdering med henblik på at gennemføre fornuftige og ud fra hendes behov adækvate tilbud.

Kommunen henviste i indstillingen desuden til udtalelse af 4. september 2001 fra en advokat, som var anmodet om at varetage kvindens interesser. Advokaten havde anført, på baggrund af samtaler med kvindens døtre, besøg hos kvinden og sagens oplysninger, at det var hans opfattelse at kvinden burde flyttes til en ordinær plejeplads på et af de to plejehjem, som døtrene havde ønsket. Det vigtigste for døtrene var at kvinden blev flyttet til et plejehjem, hvor hun havde mulighed for at være sammen med andre og ikke skulle tilbringe stort set hele døgnet alene på sin stue.

Det var advokatens opfattelse, at de betingelser, der er anført i servicelovens § 109 e, var opfyldt, idet en flytning til en ordinær plejehjemsplads efter det oplyste var absolut påkrævet for at kvinden kunne få den nødvendige hjælp. Det var yderligere klart, at hjælpen ikke kunne gennemføres i det nuværende plejehjem, da kvinden blev bange, når hun blev kontaktet på forskellig måde af de øvrige beboere, der var mere udadreagerende. Dette havde medført at hun mere eller mindre var isoleret på sin stue, hvilket nu opfattedes som skadeligt for hende.

Nævnet fandt, at på det foreliggende grundlag var betingelserne for optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke ikke opfyldt.

Nævnet begrundede afgørelsen med, at der ikke var dokumenteret en tilstrækkelig risiko for, at kvinden udsatte sig for en alvorlig personskade ved at forblive i sin nuværende bolig. I henhold til vejledningen om magtanvendelse, kapitel 12, skulle der være en reel risiko for, at den pågældende som følge af den nedsatte psykiske funktionsevne udsatte sig selv for en alvorlig personskade ved at forblive i egen bolig. Der kunne f.eks. være tale om risiko for at brænde inde på grund af uforsvarlig omgang med ild eller risiko for medicinforgiftning.

Det var efter nævnets opfattelse ikke tilstrækkeligt, at kvinden følte sig generet af og var bange for medbeboernes urolige adfærd.

I klagen til Ankestyrelsen anførte kommunen bl.a., at kvindens tilstand havde ændret sig meget siden hun i juni 1999 ankom på plejehjemmet P's særlige gerontopsykiatrisk plejeafdeling for udadreagerende demente ældre. Hun var i dag en introvert og frygtsom person, hvilket bevirkede at hun adskilte sig markant fra de øvrige beboere på afdelingen, idet disse typiske var udadreagerende demente personer. Faktisk

kom det til at betyde, at det særlige plejetilbud, som afdelingen var tænkt som, ikke blev en tilføjelse til plejen af hende, men snarere en reduktion.

Det var endvidere kommunens opfattelse, at det urolige og støjende miljø på afdelingen var langt mere grænseoverskridende for kvinden end nævnet tilsyneladende var opmærksom på.

Endvidere anså kommunen træning og socialt samvær for at være essentielt i plejen af introverte og demente personer som denne kvinde.

Kommunen havde i brev af 11. september 2001 anmodet statsamtet om at beskikke en værge for kvinden.

Sagen blev behandlet efter reglerne om udvidet votering i sådanne sager, jf. retssikkerhedslovens § 55, stk. 2, nr. 4.

Afgørelse:

Ankestyrelsen fandt ikke, at betingelserne for flytning af kvinden fra plejehjemmet P, den særlige gerontopsykiatriske afdeling, til en ordinær somatisk plejeplads var opfyldt.

Ankestyrelsen fandt, at der forelå den fornødne faglige dokumentation for, at kvindens psykiske funktionsevne var betydeligt og varigt nedsat på grund af svær demens. Ankestyrelsen fandt at hun var uden indsigt og forståelse for sin situation og at hun herved var ude af stand til at give samtykke til spørgsmålet om flytning.

Begrundelsen for afgørelsen var, at det ikke kunne anses for absolut påkrævet for at kvinden kunne få den nødvendige hjælp, at hun blev flyttet til en somatisk plejeplads på et andet plejehjem eller eventuelt på samme plejehjem, jf. lovens § 109e, stk. 1.

Ankestyrelsen lagde, ligesom nævnet, vægt på, at det ikke var dokumenteret, at der var en tilstrækkelig reel risiko for at kvinden udsatte sig for alvorlig personskade i den nuværende bolig, og at det af denne grund skulle være uforsvarligt ikke at sørge for flytning til en anden bolig, jf. § 109 e, stk. 2.

Ankestyrelsen vurderede herved, at den nødvendige hjælp, som kvinden havde behov for, fortsat kunne gennemføres i hendes hidtidige bolig i det særlige afsnit på plejehjemmet P.

Ankestyrelsen var opmærksom på, at kvinden i sin nuværende tilstand, hvor hun var indadvendt og frygtsom, havde problemer med at klare det urolige og støjende miljø på den særlige afdeling samt at personalets beskyttelse af hende ved at skærme hende på hendes værelse kunne medføre tab af træning og socialt samvær. Disse forhold var imidlertid ikke tilstrækkelige til at lovens betingelse om at pågældende "udsætter sig for alvorlig personskade" var opfyldt.

Ankestyrelsen lagde ved afgørelsen vægt på, at det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget om ændring af bl.a. lov om social service, lovforslag nr. L 195, om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten m.v., at betingelsen for at kunne træffe beslutning om optagelse i særlige botilbud uden samtykke er, at det er helt nødvendigt for at sikre, at pågældende ikke udsætter sig selv for alvorlig personskade, og at der ikke er andre og mindre indgribende måder at yde bistand på. Det kræves, at der er en høj grad af sandsynlighed for, at pågældende indenfor kortere tid vil udsætte sig selv for alvorlig skade på legeme eller helbred. En flyttebeslutning kan først træffes, når det er uforsvarligt at undlade flytningen. Af bemærkningerne fremgår også, at bestemmelsen alene skal anvendes i graverende tilfælde, hvor såvel hensynet til den pågældende, til omgivelserne og til de krav, der med rimelighed kan stilles til kommunen om at etablere passende servicetilbud i den pågældendes oprindelige bolig, bevirker, at der er et åbenbart behov for indgriben. Flytningen til et passende botilbud skal medføre en klar forbedring af den enkeltes situation og livskvalitet.

Ankestyrelsen henledte opmærksomheden på de muligheder, der kunne være for at tage hensyn til visse beboeres særlige og eventuelt skiftende behov i forbindelse med lokaleindretning, beboergruppering m.v.

Det bemærkedes endvidere, at det ville være en yderligere forudsætning for at kunne godkende flytning til et andet botilbud, at kommunen havde afgivet indstilling om et bestemt botilbud, jf. § 109 e, stk. 1.

Ankestyrelsen tiltrådte således det sociale nævns afgørelse.